

RESSENYA A MANUEL DANVILA Y COLLADO, *LA GERMANÍA DE VALENCIA*. ESTUDIO PRELIMINAR DE PAU VICIANO, PAMPLONA, URGOITI EDITORES, 2016, 255 pp. ISBN: 978-84-940991-7-5

REVIEW TO MANUEL DANVILA Y COLLADO, *LA GERMANÍA DE VALENCIA*. ESTUDIO PRELIMINAR DE PAU VICIANO, PAMPLONA, URGOITI EDITORES, 2016, 255 pp. ISBN: 978-84-940991-7-5

RAFAEL ROCA RICART
rafael.roca@uv.es
Universitat de València

Recentment, l'editorial Urgoiti Editores, de Pamplona, ha tret a la llum un volum ben interessant, des del punt de vista històric i social, per al territori que s'estén entre els rius Sènia i Segura. Es tracta de la reedició de *La germanía de Valencia*, que en 1884 publicà l'historiador, jurista i polític valencià Manuel Danvila i Collado (1830-1906), un personatge que en 1892 arribà a ocupar –tot i que només durant dotze dies– el ministeri de Governació d'un gabinet presidit per Antonio Cánovas del Castillo. El volum, ara recuperat, ha sigut encapçalat amb un extens i sòlid estudi introductorí titulat «Manuel Danvila, un historiador académico entre la crítica y la política conservadora», que és obra de l'investigador Pau Viciano, el qual ha tingut cura, també, de l'edició del text de Danvila,

que reproduïx l'edició publicada a Madrid el 1884 per la Tipografía de Manuel Hernández, on es contenia el discurs d'accés de l'autor a l'Academia de la Historia de Madrid i un abundós apèndix documental de 300 pàgines que ara, en tant que no aporta res a l'obra de Danvila, ha estat eliminat.

D'aquesta manera, el volum posa en el punt de mira un erudit vuitcentista que, sense perdre completament el contacte amb la seua terra nadiua, es mirava la història valenciana des de Madrid, i en tots els sentits. Així, és evident que Danvila afrontà l'estudi de la revolta popular valenciana del Cinc-cents amb una manifesta intenció desmitificadora: «Partía de la voluntad de impugnar las interpretaciones que veían en los agermanados unos luchadores por la libertad», assegura Viciano; i per això «reaccionaba contra la visión acrítica de los autores republicanos y demócratas que narraban un episodio de inicios del siglo XVI como un precedente directo de las luchas contemporáneas».

Encara que la guerra de les Comunitats de Castilla eclipsà l'interés pel moviment agermanat entre els historiadors romàntics –també entre els catalans–, el ben cert és que els escriptors valencians de la renaixença sentiren una certa atracció per les Germanies, com bé demostra el fet que se n'ocuparen, repetidament, des d'un punt de vista literari. I fou així que tots aquells autors, fins i tot els més moderats i conservadors, dispensaren una «cortés pero fría» acollida a l'obra de Danvila. De fet, Viciano assevera que *La germanía de Valencia* «se vio como un ataque a la historia y la identidad valencianas»; que autors com ara Fèlix Pizcueta, Constantí Llombart, Vicent W. Querol i Teodor Llorente expressaren «una evidente incomodidad» amb les tesis del canovista; i que, fins i tot els més combatius, varen interpretar el seu llibre «como una lamentable “afrenta” contra la “patria chica”». D'aquesta manera, i en contrast, Viciano destaca que, a la vegada, en 1884, mentre «en la Academia de la Historia, se presentaba una obra erudita [la de Danvila], marcadamente conservadora, entre políticos y miembros de la clase alta de la capital», «en Valencia se representava, con poco éxito, una obra teatral en un teatro-café frecuentado por clientela popular, republicana»: es tractava de *Lo darrer agermanat*, que sobre aquell episodi històric havia redactat Constantí Llombart en 1882. I, en aquest mateix sentit, no hem de perdre de vista que, a finals de 1884, Pizcueta, aleshores president de Lo Rat Penat, reivindicava els agermanats com a demòcrates lluitadors per la llibertat popular.

La renaixença valenciana –des de Llombart a Fèlix Pizcueta– valorava positivament per a la història local el fenomen agermanat. I és per això que no mostrà cap simpatia per la interpretació que va voler donar-li Danvila. La seua visió era vista com un atac a la historiografia romàntica i liberal que, a partir de Boix i la seua novel·la *El encubierto de Valencia* (1859), s'havia posicionat en l'imaginari dels renaixencites i, en especial, dels sectors republicans. A més, la Germania havia estat un moviment d'afirmació de la valencianitat, i com a tal era valorada. De manera que l'òptica de Danvila –que la inseria en una història nacional espanyola «superior»–, no va ser ben vista.

A més, cal no oblidar que Danvila, que pretenia fer carrera a Madrid, devia mirar-se el moviment de reivindicació lingüística i literària –tan tímid com vulguem– que per aquelles dècades impulsaven els seus conterrànies com una pèrdua de temps, quan no com un autèntic destorb. De fet, com a historiador, s'ocupà de l'antic Regne de València «de manera secundaria en comparación a sus

estudios sobre historia de España»; ja que, a diferència d'altres historiadors valencians del XIX, com ara Benvingut Oliver i Roc Chabàs, Danvila «no reivindicaba un pasado propio regional, sino que veía estos procesos [forales] como elementos de la historia nacional española». No debades intentà demostrar, a través de *La germanía de Valencia*, que les utopies condueixen a la catàstrofe. I que «el orden y el verdadero progreso», tal com conclou Viciano, «solo podían mantenerse si la sociedad compaginaba las libertades políticas con una moralidad de inspiración cristiana. Era lo que había intentado el régimen de la Restauración, y en este proyecto conservador los historiadores como Danvila, tanto o más que guardianes del pasado, se consideraban guardianes del futuro».

Finalment, cal assenyalar que l'obra que fa poc que acaba de veure la llum, ben acuradament editada, incorpora una completa bibliografia de Manuel Danvila i dos índexs –onomàstic i toponímic– que resulten d'una gran utilitat per als estudiosos de l'època. També s'incorpora en apèndix el llistat de la documentació que Danvila editava en aquella primera ocasió i que ara ha estat eliminada.

En conjunt, aquest excel·lent volum elaborat per Pau Viciano ens ajuda a entendre i albirar, d'una manera certament crua i profunda, en quins termes i condicions es desenvolupà el Vuit-cents espanyol en general i valencià en particular; i ens mostra, també i una vegada més, la forma en què, un mateix episodi històric, pot interpretar-se de molt diferent manera.